

בס"ד, יו"ד שבט, ה'תשי"ג*

באתי לגניא אחותי כלה¹, ואיתא במדרש רבה (במקומו²) לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, וע"י חטא עץ הדעת והחטאים שלאחריו סילקו השכינה מלמטה למעלה עד רקיע הז', והצדיקים שאח"כ עד משה רבינו, שהוא השביעי וכל השביעין חביבין³, המשיכו השכינה מלמעלה למטה עד בארץ הגשמית ממש, ועל המשכה זו נאמר⁴ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל⁵, והיינו שע"י שהצדיקים עושים כל הענינים בעצמם ופועלים זה באנשי דורם (טוען דורך די ענינים אין זיך אַליין און פועל'ן דאָס אין דעם דור), על ידי זה הם ממשיכים את השכינה בתחתונים כמו שהי' בתחילה. ועוד יותר — שהם ממשיכים גם עיקר השכינה בתחתונים, כמ"ש בהמאמר⁶ דיום ההסתלקות ויום היאָרצייט בביאור מאמר הזהר⁷, כד אתכפיא סטרא אחרא אסתלק

(א) מאמר זה מיוסד בעיקרו על הפרק השלישי מד"ה באתי לגני ה'תשי" — המאמר הניתן, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ללמוד אותו ביום יו"ד שבט ה'תשי" יום בו נסתלק. המאמר באתי לגני ה'תשי"א ותשי"ב, מיוסדים בעיקרם על פרק א"ב מד"ה באתי לגני ה'תשי".

(* המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א* והואיל להוסיף בו הערות ומראי מקומות. בהוצאה זו ניתוספו ע"י המו"ל מראי מקומות לפסוקים מחז"ל וכו' (בהערות הממוספרות).

(1) שה"ש ה, א.

(2) שהש"ר עה"פ.

(3) ויק"ר פכ"ט, יא.

(4) תרומה כה, ח.

(5) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. א, רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. לקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ.

(6) ד"ה באתי לגני ה'שי"ת פ"א (סה"מ ה'שי"ת ע' 111).

(7) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מציין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.

(* לקראת יו"ד שבט תשי"ד. — וראה אג"ק ח"ח ע' קמא: "מוסג"פ המאמר שנאמר ביום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשתקד, ובטח תהי' עינו טובה ויזכה בו גם אזורים והש"ת יצליחו". שם ע' קסה: "המאמר של יום ההילולא דאשתקד שנשלח לכת"ר שי... בטח כבר נתקבל, ויה"ר שיהי' לתועלת לאומר השומע וגם להלומדים אח"כ" (וראה גם שם ע' קמ; קמב; קמד; קמו; קמז; קנ; קנו; קנז; קנט; קסד; חכ"א ע' רמב).

יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, דפירושו האור שמאיר בכולהו עלמין בשוה, וההמשכה היא ע"י העבודה דאתכפיא סט"א, שבהעבודות דמקדש היא עבודת הקרבנות ובפרט מעשה הקטרת⁸. וזהו ג"כ הטעם⁸ מה שהמשכן הי' מעצי שטים⁹ דוקא, דהנה¹⁰ שטה פי' נטי' וכן פי' שטות¹¹, דהיינו שיש דבר שהוא אמצעי, וההטי' לאיזה צד, למעלה או למטה, נקרא שטה, דההטי' למעלה הוא שטות דקדושה וההטי' למטה הוא שטות דלעומת זה. דרך התומ"צ בכלל, הוא דרך האמצעית וכמ"ש הרמב"ם בהלכות דעות¹², וההטי' למעלה מדרך האמצעית הוא שטות דקדושה, שצריך להיות גם שטות דקדושה, ובפרט כאשר צריך להזהר (באָוּאַרענען) שלא יהי' השטות דלעו"ז, הוא ע"י שטות דקדושה דוקא, וכמאמר¹³ אהני לי' שטותי' לסבא, שהשטות דקדושה אהני ומתקן את השטות דלעו"ז, וכמ"ש¹⁴ על לעתיד לבוא והשקה את נחל השטים¹⁴, שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין.

(ב) **והנה**¹⁰ להבין כללות ענין השטות דלעו"ז שמשום זה מוכרח להיות השטות דקדושה וע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, הנה כתיב¹⁵ כי תשטה אשתו ופירש"י תט מדרכי צניעות, וכתיב¹⁶ וישב ישראל בשטים ואיתא במדרשי דשטים הוא מקום הגורם לשטות שע"ז באים לידי עבירה לזנות וכמו שארז"ל¹⁷ ע"פ כי תשטה אשתו, אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, כי איש הישראלי מצד עצמו (אִ איד מצד עצמו) א"א כלל שיעבור איזה עבירה וכמ"ש בזהר"ש ע"פ¹⁸

(ב) בכל הנאמר עד כאן — ראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א ותשי"ב בארוכה.
 (ג) במדבר רבה ס"פ בלק. תנחומא שם. וראה ג"כ סנהדרין קו, א.
 (ד) ח"ג טז, א. וראה שם יג, ב.

(8) ד"ה באתי לגני הנ"ל פ"ג (סה"מ שם ע' 114).
 (9) תרומה כו, טו.
 (10) בהבא לקמן — ראה ד"ה באתי לגני הנ"ל פ"ג (סה"מ שם ע' 114 ואילך).
 (11) ראה המשך וככה תרל"ז פט"ל ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תעב ואילך). קונטרס ומעין מאמר א פ"א ואילך.
 (12) פ"א ה"ד.
 (13) כתובות יז, א.
 (14) יואל ד, יח.
 (15) נשא ה, יב.
 (16) בלק כה, א.
 (17) סוטה ג, רע"א. וראה תניא פכ"ד (ל, א).
 (18) ויקרא ד, ב.

נפש כי תחטא דאורייתא וקוב"ה תוהן עלי' ואמרי נפש כי תחטא (בתמי'), והיינו דגם במדריגת נפש¹⁹, שאין זה עצם הנשמה, ולא עוד אלא שגם בהחמשה שמות שנקראו לה' היא מדריגה היותר תחתונה שבהשמות, וכמו שמדייק בזה שם דענין החטא שייך בנפש דוקא, דבמדריגת נשמה וגם במדריגת רוח אין שייך שיהי' חטא, ומ"מ הנה גם אם במדריגה זו יהי' חטא אומר על זה תוהא, ועוד יותר שאפילו אם הוא רק בשוגג, שהרי הכתוב מדבר בענין חטא בשוגג, הנה זה גם א"א להיות כ"א מצד הרוח שטות שנכנס בו. דמצד עצמו, הרי בטבע כל ישראל שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות²⁰, אלא שע"י הרוח שטות שמכסה על האמת ונדמה לו דגם כאשר הוא עובר עבירה עודנו ביהדותו, מצד זה אפשר שיעבור עבירה. אבל כאשר יאיר בו האמת, בחינת ואמת הוי' לעולם²¹, אז הוא מרגיש שע"י העבירה ואפילו באיסור דרבנן ודקדוק קל של דברי סופרים נפרד בתכלית מאלקות, יותר גם מהקליפות וסט"א. וכמ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן בתניאי שהאדם העובר על רצונו ית' גרוע ופחות מבעלי חיים הטמאים כו' שאינם משנים תפקידם²² ואע"ג דאיהו לא חזי מזליהו חזי²³ ולכן הנה באדם שהצלם אלקים אין מסתלק מעל פניו אין שולטים בו, דפקודתו ית' שמרה רוחם²⁴ וכמש"נ²⁵ ומוראכם וחתכם יהי' על כל חית גו', ורק בזה שאין נראה בו הבצלמינו כדמותינו²⁶ הם שולטים כו', ועד"ז או"ה וקליפות וסט"א אין עוברים רצונו ית', אלא דקרו לי' אלקא דאלקייא²⁷, דהם אומרים שגם להם יש שליטה וממשלה, אבל מ"מ אין מורדים בו ית'²⁸, שהרי קרו לי' אלקא דאלקייא, ואין עוברים על רצונו ית' לעולם, והאדם העובר עבירה שהוא מורד ברצונו ית' הרי הוא גרוע יותר מהקליפות וסט"א ומדברים

(ה) בראשית רבה פי"ד, ט.

(ו) ראה תניא פכ"ד, כה. קונטרס ומעין מאמר שני ואילך.

(19) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' שב.
 (20) ד"ה באתי לגני הנ"ל פ"ג"ד (סה"מ שם ע' 115. ע' 117).
 (21) תהלים קיז, ב.
 (22) ע"ד סנהדרין מב, א.
 (23) מגילה ג, א. וש"נ.
 (24) ע"ד איוב י, יב.
 (25) נח ט, ב.
 (26) בראשית א, כו.
 (27) מנחות קי, א.
 (28) ראה הערות מכ"ק אדמו"ר שליט"א לקמן ע' 305 ואילך.

המושפעים מהם שהם בעלי חיים הטמאים וחיות רעות, עד אשר אף יתוש, שמכניס ואינו מוציא²⁹, קדמך³⁰.

ג) והנה לכאורה אינו מובן מ"ש שהאדם העובר עבירה הוא נפרד יותר מהקליפה וסט"א משום שהם אינם עוברים על רצון המלך וקרו לי' אלקא דאלקייא, דהרי מה דקרו לי' אלקא דאלקייא הוא עבודה זרה, שהם נותנים שליטה להכו"מ או להשרים שלמעלה והרי בזה הם עוברים על רצון העליון ב"ה, וא"כ למה האדם העובר עבירה גרוע מהם. אך הענין הוא דאלקא דאלקייא הוא ענין השיתוף ועל השיתוף מוזהרים ישראל דוקא ולא בני נח, וכמ"ש הרמ"א ובכ"מ, וכן משמע מהרמב"ם (בסהמ"צ³¹) שכתב דאזהרה על היחוד הוא מהכתוב³² שמע ישראל גו' הוי' אחד, דמזה משמע³³ שב"נ אין מוזהרים על זה, שהרי בכתוב נאמר ישראל דוקא. והענין הוא דבהחיות אלקי שבעולמות יש ב' אופני חיות, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין³⁴, שהחיות דממכ"ע הוא בא בהתלבשות בעולמות, וכמאמר רז"ל³⁵ מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, והיינו דכשם שהחיות הגלוי המתלבש בהגוף ה"ה בא בהתחלקות לפי אופן האברים, דאינו דומה החיות שבאבר זה להחיות שבאבר אחר, דמצד השינוי שיש בהאברים יש שינוי גם בהחיות. ומאחר שהחיות משתנה לפי אופן האברים, הרי מובן שהגוף תופס מקום לגבי חיות זה, דלכן הוא משתנה לפי אופן האברים, ולהיות שהוא תופס מקום לגבי החיות, הנה אף שהוא מרגיש את החיות ובטל

ז) או"ח סי' קנו ובדרכי משה שם. — ובד"ה מי כמוך תרל"ז איתא שהוא ע"פ תוד"ה שמא (בכורות ב, ב) תוד"ה אסור (סנה' סג, ב), ר"ן ספ"ק דע"ז, רי"ז ני"ז ח"ה. ובשו"ת ושב הכהן סל"ח ושערי אפרים סכ"ד נחלקו ע"ז. — ועייג"כ נו"ב מהד"ת חיו"ד סקמ"ח. פ"ת ליו"ד סקמ"ז סק"ב. פרמ"ג בשפתי דעת סו"ס סה. מנחת חינוך מצוה תי"ז. שדי חמד פאת השדה כללים אות ג' ס"ו סק"א ובספרים שהובאו שם. — וראה סהמ"צ להצ"צ מצות אחדות הוי'. ד"ה כל המאריך (קונטרס צט נסה"מ קונטרסים ח"ג בתחילתו. תרפ"ו ע' קנא ואילך)*.

29) גיטין נו, ב.

30) סנהדרין לח, א.

31) מ"ע ב.

32) ואתחנן ו, ד.

33) סהמ"צ להצ"צ מצוות אחדות ה' רפ"א (דרמ"צ נט, ב).

34) ראה לקו"ת אמור לא, ב ואילך. ובכ"מ.

35) מדרש תהלים קג, א. הובא בלקו"ת שם.

(* ד"ה מים רבים — תשי"ז (תו"מ סה"מ חשון ע' שכ ואילך. סה"מ תשי"ז ע' מח ואילך).

אליו, מ"מ אינו בטל במציאות. וכמו כן יובן גם באור הממכ"ע שהוא בהתלבשות בהעולמות, שביטול הנבראים לחיות זה, אינו ביטול במציאות, משא"כ אור הסובב כל עלמין, וכמו"כ החיות שאינו בגילוי בהגוף, שלגבי אין הנבראים תופסים מקום כלל. ולכן הנה חיות זה הוא בהעלם, דאף שמשיגים שיש גם החיות דסוכ"ע, מ"מ אין מרגישים אותו³⁶. והוא כמו בהענין דהתהוות יש מאין שהאין הוא בהעלם, דאף שהיש יודע ומשיג שישנו האין המהוה אותו, מ"מ אינו מרגיש את האין לפי שהוא בהעלם.

(ד) **וע"פ** זה יובן מה שדוקא ישראל הוזהרו על השיתוף ולא ב"נ, דהנה נשמות ישראל מושרשים בהעצמות, ולמטה מזה – באור הסוכ"ע, ולהיות שבמדריגה זו אין שום נתינת מקום על איזה ענין לבד אלקות, לכן מאמינים שאין עוד³⁷, דלא רק שאין שום אלקות מבלעדו, כ"א שאין שום מציאות מבלעדו ומכ"ש שאין שום דבר שיש לו איזה שליטה וממשלה, דכל זה הוא לפי ששרשם ממדריגה כזו שאין שם שום נתינת מקום על איזה מציאות, ולכן נצטוו על זה, משא"כ או"ה שאין להם שייכות לאור הסובב, שהרי שרשם מחיצוניות הרצון. וכידוע³⁸ דנש"י שרשם מפנימיות הרצון ואו"ה שרשם מחיצוניות הרצון. דכמו שלמטה באדם פנימיות הרצון הוא בדבר שהוא בעצמו הוא התכלית, משא"כ מה שהוא רק טפל לאיזה דבר, הרי אין בו פנימיות הרצון כ"א חיצוניות הרצון לבד, דכמו"כ יובן למעלה, דנש"י שהם התכלית, שרשם מפנימיות הרצון, ואו"ה שרשם מחיצוניות הרצון. ובפרט הקליפה וסט"א שכל הכוונה בהם הוא שהאדם יתגבר עליהן לאכפיה להון. ולהיות ששרשם מחיצוניות הרצון בלבד, וחיצוניות הרצון בא באור הממלא, דבאור הממלא יש נתינת מקום לדבר שחוץ ממנו, לכן אין מוזהרים על השיתוף, ורק שע"י השגה והתבוננות הם יודעים, ומוזהרים על זה, שיש מציאות שלמעלה מהם ומחיותם וקרו ל"י אלקא דאלקייא. ולכן האדם העובר עבירה הוא גרוע יותר מהקליפה וסט"א, דאף שגם זה מה דקרו ל"י אלקא דאלקייא הוא ע"ז שהוא היפך רצונו ית', מ"מ הרי אין הם עושים היפך מדריגת הרצון שיש להם שייכות אלי', משא"כ ישראל העובר עבירה, להיות ששרשו מפנימיות הרצון, לכן הנה אף שאותו הדבר

(36) ראה תניא פמ"ח (סז, סע"ב ואילך).

(37) ואתחנן ד, לט. וראה סהמ"צ להצ"צ כג, א. וראה גם סה"מ תרס"א ע' קצו ואילך.

לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86.

(38) ראה סהמ"צ להצ"צ עח, ב ואילך. קונטרס ומעין מאמר ז פ"א ואילך. ועוד.

עצמו אצל או"ה אין זה מרידה בישראל הוא מרידה, כיון שהוא היפך הרצון שהוא קשור עמו (מיט וועלכן ער איז פֿאַרבונדען), ולכן הוא גרוע יותר מהקליפה וסט"א ונפרד בתכלית מאלקות. ולהיות שבטבע כל ישראל הוא שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות לכן אינו שייך כלל שיעבור עבירה, לולא הרוח שטות שמכסה על האמת, דמשום זה נדמה לו שאינו נעשה עי"ז נפרד מאלקות. והבחינה על זה היא דכאשר ישנו איזה ענין שאין מקום לטעות ולחשוב שאינו נפרד מאלקות, הרי אז אפילו קל שבקלים ופחות ביותר עומד במס"נ שלא לעבור על רצונו ית"י³⁹, כיון שהוא יודע שע"י העבירה נעשה נפרד מאלקות, ר"ל. וכמ"ש כ"ק אדמו"ר האמצעי"י דגם זה אשר ירבה רעתו בכל העבירות שבעולם, הנה גם הוא מוסר נפשו בפועל על קדוש השם, כיון שהוא יודע שנעשה נפרד מאלקות וזה אינו יכול בשום אופן. ולהיות שמקור דבר זה הוא לפי שנש"י שרשם מהעצמות שהוא למעלה מהתחלקות כנ"ל לכן הוא נמצא בכל אחד ואחד, ובלי שום התחלקות כלל, היינו שזהו בגדול שבגדולים ובקל שבקלים בשוה, ועוד זאת דגם קל שבקלים הנה כאשר מתעוררת בו התנועה דמס"נ הרי כל עניני נפשו מתאימים לתנועה זו, דגם בדבור ומעשה לבד אף שאין פיו ולבו שוין, הוא עומד במס"נ, כי תנועה זו היא למעלה מהתחלקות, ולזאת הנה כל כחות נפשו נכללים בה.

ה) **וביאור** הענין מה שבטבע כל איש ישראל שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, הנה איתא בע"ח^ט דיש ניצוץ קטן א' בורא שמתלבש בניצוץ א' נכרא הנק' יחידה. ואופן התלבשות זו הוא שהם נעשים דבר אחד. וזה נמצא בכל אחד ואחד מישראל מבלי הבט (ניט קוקענדיק) על כחותיו הגלויים והענינים שמצד שאר הד' שמות שיש לה. והנה אף שהניצוץ נכרא שרשו מהכלים כמ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ בארוכה^י, וכלים ענינם הגבלה והתחלקות, מ"מ הרי ידוע ששרש הנשמות הוא מפנימיות הכלים⁴⁰, ובפרט בחינת יחידה ששרשה הוא מאור מחצב

ח) דרך חיים פ"ח ועוד. וראה ג"כ לקו"ת אמור לב, ב. קונטרס העבודה פ"ה.

ט) ראה שער דרושי אבי"ע פ"א (הובא בלקו"ת ראה כו, א).

י) ראה לקו"ת שם. שער הקדושה להרח"ו ח"ג שער שני.

39) ראה תניא פי"ח.

40) לקו"ת ראה כו, סע"ג ואילך. דרושים ליוהכ"פ ע, ג. ביאורה"ז לאדמו"ר האמצעי פינחס

קיד, ד ואילך. ועוד.

הנשמות שהוא לכוש למחצב הספירות⁴¹, שהם חיצוניות א"ק ופנימיות א"ק, דמחצב הנשמות הוא חיצוניות א"ק ומחצב הספירות הוא פנימיות א"ק, ואין זה ב' דברים נבדלים זה מזה, אלא דהנשמות ששרשם מפנימיות הכלים, הרי פנימיות הכלים היא מיוחדת עם האור המתלבש בתוכם, דכמו שבגשמיות הרי פנימיות הכלי היא בסמיכות מקום להדבר המתלבש בתוכו, כמו"כ הוא ברוחניות שפנימיות הכלי היא מיוחדת עם האור המתלבש בתוכו ועוד יותר שהיא מיוחדת גם עם עצם האור, דחיצוניות הכלי, שענינה כדי להשפיע לחוץ הנה לבד זאת שאינה מיוחדת עם האור המתלבש בתוכו, הרי האור שעובר דרך הכלי ונמשך לחוץ הוא רק האור שנמשך אל הזולת, היינו האור ששייך בו השפעה והתגלות לדבר שחוץ ממנו, משא"כ פנימיות הכלי, הנה לבד זאת שהיא מיוחדת עם האור שבתוכו, היא מיוחדת גם עם עצם האור, שבדרך השתלשלות אינו בא לדבר שחוץ ממנו, והוא ע"ד ההפרש בין השפעת השכל והשפעת הטפה⁴², דהשפעת השכל מה שהרב משפיע לתלמידו, היא השפעה חיצונית בלבד, ולכן הנה משך זמן לא קאים אדעתי דרבי⁴³, דאף שהוא מבין כל מה שאמר לו הרב, מ"מ לא קאים אדעתי, להיות שהיא השפעה חיצונית בלבד, משא"כ השפעת הטפה שהיא השפעה פנימית להוליד בדומה לו, הרי זה מה שהוא מוליד בדומה לו, אינו רק בדומה לעניניו הגלויים וכחותיו הגלויים כ"א בדומה להעצם, ולכן אפשר שיהי' יפה כח הבן מכח האב⁴⁴ אבל גם זהו מכח האב, לפי שההולדה בדומה לו היא בדומה להעצם. וזה מה שמוליד בדומה לו להעצם הוא לפי שהיא השפעה עצמית, שמשפיע לו העצם ובא בעצם האור שמייוחד בפנימיות הכלי, ואף שגם זה בא ע"י חיצוניות הכלי וההמשכה היא חוץ ממנו, הנה אין זה בא בדרך השתלשלות כ"א ע"י הפסק, דורך א' שפרונג. כי בדרך השתלשלות אי אפשר שיבוא בדבר שחוץ ממנו, לפי שהיא השפעה עצמית. וכמו"כ יובן למעלה בשרש הנשמות דשרשם הוא מהעצמות ונמשך ע"י גם עצם האור, והמשכה זו אינה במלאכים כ"א בנשמות דוקא, לפי ששרשם הוא מפנימיות הכלים שמיחדים עם עצם האור ועי"ז הם מיוחדים גם עם שרש עצם האור (מיט דאָס פון וואַנענט

41) בכ"ז — ראה שה"ק להרח"ו ולקו"ת שבהערה י. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' ערב ואילך. סה"מ עטר"ת ע' שט. ד"ה ויהי אומן את הדסה שנה זו (תו"מ ח"ח ע' 8 ואילך). ד"ה הנ"ל תשכ"ד (סה"מ תשכ"ד ע' קכט ואילך).

42) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רסז ואילך. תרנ"ט ע' ג. ובכ"מ.

43) ע"ז ה, רע"ב.

44) שבועות מה, סע"א. וש"נ.

דער עצם האור נעמט זיך). ועפ"י יובן דאף ששרש הנשמות הוא מהכלים או ממחצב הנשמות שהוא חיצוניות א"ק, מ"מ להיות שפנימיות הכלי היא מיוחדת עם עצם האור כנ"ל, הרי היא מיוחדת גם עם פנימיות א"ק. וכמו שמבואר בלקו"ת⁴⁵ ד"ה למנצח על השמינית שהמילה היא למעלה משבת, דשבת הוא שבעת ימי ההיקף, וגשמים יורדים בשבת שהו"ע חיצוניות א"ק, ומילה היא פנימיות א"ק שהוא למעלה משבת, דלכן צריך שיעבור עליו שבת אחת קודם⁴⁶, ומ"מ הרי יש לה שייכות לשבת שהיא חיצוניות א"ק, דע"י שיעבור עליו שבת א' שהיא חיצוניות א"ק, אפשר להיות ענין המילה שהוא פנימיות א"ק, דכמו"כ יובן גם בשרש הנשמות דאף ששרשם הוא מחיצוניות א"ק מ"מ הם מיוחדים גם עם פנימיות א"ק. ועפ"י יובן מה שבטבע כל ישראל שאינו יכול להיות נפרד מאלקות, דלהיות ששרשם הוא בעצמות והוא בדומה לו כביכול, ובעצמות אין שום נתינת מקום על איזה ענין לבד אלקות, לכן בטבע כל ישראל הוא שאינו יכול להיות נפרד בשום אופן מאלקות.

(ו) **אמנם** מצד הרוח שטות שנכנס בו הרי אפשר שיעבור עבירה, דענין הרוח שטות הוא תוקף החמדה בתענוגים גשמיים ובא מזה, דאף שהוא בדברים מותרים, אבל ע"י שהוא מושקע בזה ובפרט החיות והתענוג (דער קאָך און דער געשמאַק) שיש לו בזה, הרי הוא מקרר אותו ולוקח מעמו (עס נעמט באַ אים צו) הטעם באלקות כמ"ש בזהר"י דתוקפא דגופא חולשא דנשמתא, דאין הכוונה על תוקף הגוף כפשוטו, שהרי אדרבה היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא"י, וכידוע תורת הבעש"ט⁴⁷ ע"פ⁴⁸ כי תראה חמור גו': כי תראה חמור, כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלך שהוא הגוף, תראה, שנאך, שהוא שונא את הנשמה המתגעגעת לאלקות ורוחניות, ועוד תראה שהוא, רובץ תחת משאו, שנתן הקב"ה להגוף שיזדכך ע"י תומ"צ והגוף מתעצל בקיומם.

(יא) ראה זהר ח"א קפ, ב. שם קמ, ב. ד"ה ויאמר משה תש"ט, פ"ב [סה"מ תש"ט ע' 63].
(יב) רמב"ם הל' דעות רפ"ד. — כן הוא בכל הדפוסים שראיתי. ולכאורה ברור שנשמטה כאן תיבה וצ"ל מדרכי עבודת השם הוא. או: מדרכי ידיעת השם הוא. ע"י"ש.

(45) תזריע כא, א.

(46) ראה זהר"ג מ"ד, א (ברע"מ). ויק"ר פכ"ז, י.

(47) אג"ק אדמור"ר מהור"י צ"ח ע' שכה. נעתק ב"היום יום" כח שבט. וראה כתר שם טוב בהוספות סימן כא. וש"נ.

(48) משפטים כג, ה.

ואולי יעלה בלבבך, וחדלת מעזוב לו, שיוכל לקיים שליחותו, כי אם תתחיל בסיגופים לשבור את החומרות, הנה לא זו הדרך ישכון אור התורה, כי אם, עזוב תעזוב עמו, לברר את הגוף ולזככו ולא לשברו בסיגופים. גם ידוע מ"ש הה"מ⁴⁹ אַז ס'איז ווערט אַ קליין לעחילי אין גוף ווערט אַ גרוישער לאַך אין דער נשמה. דמכ"ז מובן דתוקפא דגופא אין הכוונה על הגוף, כ"א הכוונה הוא על נפש הטבעית, שהתוקף של הנה"ט שהוא המושל בו און ער לאַזט זיך אַריין בתענוגים גשמיים, הנה אף שהם דברים מותרים מ"מ הנה זה מקרר את החום שצ"ל בקדושה ולוקח (און עס נעמט צו) הטעם שצ"ל באלקות. ולכן הנה לעתיד לבוא כתיב והשקה את נחל השטים, דנחל כפשוטו הוא ממים ונחל השטים הוא בחינת התענוגים הגשמיים, וכמ"ש כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁵⁰, כי מים מצמיחים כל מיני תענוג⁴⁹, דאף אשר לצמיחה צריכים הרבה דברים עכ"ז עיקר הצמיחה הוא מן המים. והטעם מה שהתענוגים הגשמיים הם שטות, הנה לבד זאת שהרבה תענוגים גשמיים אחריתם מרה, הנה גם אותם הענינים שהם תענוג, הרי ידוע⁵⁰ בענין וכל קרבי את שם קדשו⁵¹, דקרבי קאי על המלאכים שנק' בשם קרביים, דכמו שהקרביים הם המבררים את האוכל מן הפסולת והפסולת נדחה לחוץ, כמו"כ למעלה יש מלאכים המבררים השפעת התענוג שלמעלה, ובפרט התענוגים של קדושה, ממה שהוא פסולת בערכם, שמשתלשל למטה ומזה נתהוו התענוגים גשמיים, ולכן הנה התענוג הגשמי נקרא בשם שטות, כי באמת הוא פסולת, וא"כ מה שמתענג על זה הוא שטות, ובפרט כאשר יודע שע"י התענוגים גשמיים יחסר לו התענוג באלקות הרי זה שטות גדול שהוא מחליף תענוג גשמי שהוא פסולת באמת — בתענוג אלקי שהוא עיקר התענוג.

(ז) **והנה** הסיבה לרוח שטות איתא במשנה⁵² בענין כי תשטה אשתו, כשם שמעשי מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה, והיינו שהסיבה היא לפי שהוא בהמה, שחסר הדעת דקדושה, דזוהי הסיבה

(ג) במכתבו. נדפס ב"התמים" ח"ז ע' כח.
 (ד) ראה המשך וככה — תרל"ז פנ"א (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקד ואילך). לקו"ת שלח מו, ד. פרדס שער ערכי הכינויים ערך קרביים.

(49) תניא פ"א (ה, סע"ב).

(50) ראה לקו"ת ופרדס שבהערה יד.

(51) תהלים קג, א.

(52) סוטה יד, א.

להחמדה בדברים הגשמיים שהוא שטות, ומצד זה יכול לטעות ולחשוב שבהעבירה שעושה אינו נעשה נפרד מאלקות. ואף שיש לו שכל והבנה בקדושה מ"מ אין זה מספיק וצ"ל בחינת הדעת דוקא, דמשו"ז הנה כמעט כל הנשמות שבדורותינו נק' בשם זרע בהמה⁵⁵, דאף שרובם ככולם שייכים להשיג ולהשכיל עניני קדושה בכלל, ובפרט גדולת הבורא ית', מפי ספרים ומפי סופרים, השגה והבנה גדולה, מ"מ נקראים בשם זרע בהמה לפי שחסר בהם בחינת הדעת וההרגשה בנפשם. דענין הדעת הוא כמ"ש בתניא⁵⁴ שהוא מלשון והאדם ידע וגו'⁵⁵ שהוא בחינת התקשרות והתחברות בהדבר, דאינו מתבונן בהעברה בעלמא, דאז בקל ינתק מהשכל, אלא שהוא מתקשר בהדבר, ער ליגט אין דער זאך. ולמעלה יותר ענין הדעת הוא בחינת ההרגשה שמרגיש את הדבר, ולא רק שמרגיש את הדבר במוחו כ"א שמרגיש גם בלבו, דזהו אמיתית ענין הדעת, כמ"ש כ"ק אדמו"ר נ"ע⁵⁶ הטעם מה שקטן אינו מחויב במצוות, דאף דמשיג את הדבר על בוריו, מ"מ לאו בר דעת הוא דהכוונה בזה הוא דאין לו הרגשה ביוקר וגודל הדבר, ומפני שאין לו הרגשה זו, א"א לחייבו און ארויפלייגען אויף עם אן אחריות דמ"ע או דמל"ת, וכדאיתא הלשון בענין נדרים והקדש⁵⁶, שצריך שידעו לשם מי נודרים ומקדישים, שהדיוק בזה הוא יודעים דוקא, בחינת הרגשה, ולמעלה יותר הוא ענין ההכרה, כי הרגשה אפשר שתהי' גם בדבר שאינו בגילוי אצלו, וכמו לב יודע מרת נפשו⁵⁷ אף שהסיבה בהעלם אצלו, והכרה היא כשכא בגילוי עד שמתאמת אצלו כאילו רואה ממש ואין צריך ראיות והוכחות על זה, והעדר הדעת זהו הסיבה לרוח שטות, המכסה על האמת ומטעה את האדם שנדמה לו שגם כשהוא עובר על רצון העליון עודנו ביהדותו. ובכדי להסיר את הרוח שטות דלעו"ז, הוא ע"י שטות דקדושה דוקא, דאף שבכלל צריך ללכת בדרך האמצעית, זהו דוקא כאשר כל ימיו הלך והולך בדרך הישרה, אבל כאשר נטה מדרך זו להקצה דלעו"ז צריך לנטות לקצה השני דוקא. והוא ע"ד המבואר בענין בעל תשובה שאין לו

(טו) קונטרס התפלה פ"ה. ד"ה ששת ימים תרע"ח [סה"מ תרע"ח ע' רמו ואילך].

(53) תו"א ר"פ משפטים. וראה הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א לקמן ע' 305 ואילך.

(54) ספ"ג. פמ"ב (נט, ב).

(55) בראשית ד, א.

(56) רמב"ם הל' נדרים פי"א ה"א.

(57) משלי יד, י.

לומר אפשרי ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי כ"א צריך לומר אי אפשרי⁵⁸, דלהיותו בעל תשובה צריך סיג מיוחד⁵⁹, וכמו"כ הוא בענין זה, דלהיות שע"י השטות דלעו"ז והחטאים סילקו את השכינה, הנה בכדי שיהי' אח"ז ושכנתי בתוכם צריך להיות ועשו לי מקדש מעצי שטים דוקא, שטות דקדושה.

(ח) **והנה** כמו שועשו לי מקדש והעבודה בו הי' ע"י משה וע"י אהרן⁶⁰ ועיקריה עבודת אהרן הוא בהעלותך את הנרות גו'⁵⁹, כי נר הוי' נשמת אדם⁶⁰ וז' נרות הם ז' מדריגות בעבודת ה', וענין אהרן הוא אוהב את הבריות ומקרבן לתורה⁶¹, דגם הרחוקים מתורת הוי' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, כי אין בהם שום מעלה רק זה שהם ברואים, היינו שהקב"ה ברא אותם⁶¹, הנה גם בהם המשיך בחינת אהבה, אהבה רבה, דזהו כללות ההפרש בין אהבה דאברהם ואהבה דאהרן שהאהבה דאהרן הוא אהבה רבה⁶², וע"י משה ואהרן היו ההמשכות במשכן, ומשה ואהרן שניהם שקולים⁶³, הנה כמו"כ הוא בכל דור ודור, דאתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא⁶⁴, ובפרט הנשיאים שכל עניניהם הן בתורה הן במצוות והן בהנהגת ישראל הם באהבת ישראל ואהבת התורה ואהבת הוי'. ובענין אהבת ישראל מוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם כ"ק אדמו"ר הזקן, אשר ואהבת לרעך כמוך⁶⁵ הוא כלי לואהבת את הוי' אלקיך⁶⁶ וגדלה אהבת ישראל, דאוהב מה שהאהוב אוהב. וזה המשיכו

(טז) הרב המגיד הובא בלקו"ת ואתחנן ט, ד. וראה רמב"ם הל' דעות פ"ב. ובשמונה פרקים לרמב"ם פ"ד.

(יז) ראה שבועות פ"ב מ"ב ובתויו"ט שם (והוא דלא כהירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג). יומא עב, ב ובחדא"ג שם.

(יח) ראה רש"י ורמב"ן ר"פ בהעלותך. לקו"ת שם.

(יט) ראה תניא פל"ב. תענית כ, ב.

(כ) במכתבו הנדפס ב"התמים" ח"ד ע' מד [אג"ק שלו ח"ג ע' תכה].

(58) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.

(59) בהעלותך ח, ב.

(60) משלי כ, כז.

(61) אבות פ"א מ"ב.

(62) תו"א תצוה פב, א ואילך. ועוד.

(63) תנחומא (באָבער) בראשית יד.

(64) תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

(65) קדושים יט, יח.

(66) ואתחנן ו, ה. עקב יא, א.

בכל החסידים, המקושרים, השייכים אליהם און אין די וואָס האַלטן זיך אָן אין זיי, כל אחד לפי ענינו מעמדו ומצבו. האָרעווען דאָרף מען אַליין⁶⁷, אבל להיות שצריך נתינת כח וסייעתא דשמיא בכלל, ובפרט מאותה הנשמה שהוא ניצוץ ממנה, הנה בזה הוא ההמשכה שע"י הנשיאים, משכן עצי שטים, שע"ז מבררים את השטות דלעו"ז, והשכינהא שורה במעשה ידיו, ונועם הוי' עליו ומעשי ידיו כוננהו⁶⁸ בהצלחה, עד ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

(כא) ראה במדב"ר פי"ב, ט. סדר עולם רבה ספ"ו. בחיי פקודי לט, מג.

(67) ראה שיחת יו"ד שבט תשי"א (לקו"ש ח"ב ע' 500. תו"מ ח"ב ס"ע 212 ואילך).

(68) ע"ד תהלים צ, יז.